

Socialdepartementet

Yttrande över promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30), dnr 00264/2024

Beskrivning av ärendet

Socialdepartementet har remitterat promemorian ds 2024:30 En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas, till Helsingborgs kommun för yttrande. Kommunstyrelsen har gett socialnämnden i uppdrag att yttra sig över promemorian.

Socialförvaltningen har upprättat förslag till yttrande enligt nedan.

Synpunkter

Det finns idag begränsade möjligheter för socialtjänsten att agera när samtycke saknas och förutsättningarna för tvångsvård enligt LVU inte är uppfyllda. En ordning där socialnämnden ges möjlighet att utan samtycke ingripa i ett tidigt skede skulle, enligt socialnämnden, i vissa fall ge nämnden möjlighet att stödja föräldrar och barn innan problemen eskalerar. Helsingborgs stad ser vikten av att få möjlighet att förhindra att unga involveras i brott genom att arbeta förebyggande med såväl den unge som med vårdnadshavaren. Att socialtjänsten får verktyg att agera även när samtycke saknas kan komma att underlätta det förebyggande arbetet med denna målgrupp. I detta avseende ser staden särskilt positivt på att föräldrars medverkan ska underlättas genom att de får rätt till tillfällig föräldrapenning. Det skulle vidare kunna innebära att mer ingripande åtgärder kan undvikas. Helsingborgs stad välkomnar mot denna bakgrund förslaget om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas.

Enligt förslaget kommer socialnämndens befogenhet att besluta om insatser i öppna former och särskilda föreskrifter till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke till dessa saknas regleras i en ny lag, *Lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas*, förkortad **LIV**. Lagen innebär att socialnämndens tvångsbefogenheter utvidgas och nämnden kommer bland annat ges möjlighet att kontrollera efterlevnaden av vissa av de särskilda föreskrifterna med hjälp av drogtest och elektronisk övervakning.

Socialnämnden kommer genom den nya lagen ges långtgående befogenheter och nämnden vill därför i detta sammanhang särskilt understryka att socialtjänstens verksamhet bygger på frivillighet. Tilliten till och förtroendet för socialtjänstens verksamhet är avgörande för att socialtjänsten ska kunna

bedriva ett förebyggande arbete. Att införa långtgående tvångsbefogenheter kan riskera att skada förtroendet och leda till att det förebyggande arbetet försvåras. Beslut om elektronisk övervakning får enligt staden anses vara ett stort ingrepp i den unges integritet. Det kan ifrågasättas att socialnämnden ska ges möjlighet att fatta beslut som innebär en inskränkning av den unges rörelsefrihet redan innan förutsättningar för tvångsvård är uppfyllda. Ett av syftena med den nya lagen är att arbeta förebyggande för att på så sätt undvika mer ingripande åtgärder. Det får mot denna bakgrund anses motsägelsefullt att man inför tvångsbefogenheter för socialnämnden av detta slag i den nya lagen. Det finns emellertid situationer då beslut om elektronisk övervakning bör kunna övervägas, exempelvis i syfte att förkorta en pågående institutionsvård eller i vissa undantagsfall vid vård i hemmet enligt LVU. Detta under förutsättning att beslutet underställs domstolsprövning. På så sätt skulle en mer ingripande åtgärd kunna undvikas och prövningen blir mer rättssäker genom att denne underställs domstolen.

Helsingborgs stad vill vidare lyfta den ansträngda situation som råder hos socialtjänsten idag. Att arbeta förebyggande och förtroendeskapande är tidskrävande. Införandet av den nya ordningen kan riskera att arbetet med att motivera enskilda att ta emot insatser på frivillig väg får ge vika för möjligheten att besluta om insatser utan samtycke. Detta riskerar att leda till att barnets situation inte utreds i tillräcklig utsträckning vilket i sin tur innebär att socialnämnden riskerar fatta beslut om insatser och föreskrifter som står i strid med barnets bästa. Den nya lagen kommer innebära att socialsekreterare behöver göra, ibland svåra, avvägningar om när frivilliga insatser respektive tvingande insatser ska användas. Staden vill därför särskilt lyfta vikten av att säkerställa att socialtjänsten är tillräckligt rustad för att hantera de nya arbetsuppgifter som den nya ordningen innebär.

Det framgår vidare inte med tillräcklig tydlighet i förslaget om den nya lagen kommer att påverka socialnämndens befogenhet att fatta beslut med stöd av 11 § LVU. Staden efterfrågar därför ett klargörande gällande hur den nya lagen förhåller sig till LVU vad gäller nämndens befogenheter i denna fråga.

Sammanfattningsvis välkomnar Helsingborgs stad förslaget på införandet av en ny lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas. Möjligheten att sätta in tidiga insatser för vårdnadshavare och unga är i regel avgörande för att förhindra att problem eskalerar. Som angetts ovan ställer sig emellertid staden tveksam till att långtgående tvångsbefogenheter för socialnämnden som rör kontroll av efterlevnad av elektronisk övervakning ska införas i den nya lagen. Vidare vill Helsingborg stad särskilt lyfta att principen om frivillighet och respekt för människors medbestämmande och integritet utgör grunden för socialtjänstens arbete. För att säkerställa att socialtjänstens arbete med frivilliga och motiverande åtgärder inte riskeras är det av vikt att socialtjänstens tilldelas tillräckliga resurser för att ha möjlighet att hantera de nya arbetsuppgifter som förslaget innebär.

Socialnämnden, Helsingborgs stad